

INTERNATIONAL CAMPAIGN FOR HUMAN RIGHTS IN IRAN

اردیبهشت 1388

گزارشی از وضعیت زنان مدافع حقوق بشر

مقدمه

همزمان با سی امین سالگرد جمهوری اسلامی در ایران، موارد نقض حقوق بشر در این کشور افزایش یافته است. در این میان فعالان حقوق زنان که برای اصلاحات در قانون و حمایت از حقوق خود تلاش می کنند، بطور فزاینده ای هدف قرار گرفته اند. در زمانی که از آخرین گزارش ما در این زمینه گذشته (1)، شیرین عبادی برجسته ترین مدافع حقوق بشر در ایران به شدت تحت فشار بوده، حکم زندان یک فعال حقوق زنان – برای اولین بار در تاریخ جمهوری اسلامی – به اجرا در آمده و سایر فعالان حقوق زنان نیز مورد آزار و اذیت قرار گرفته، احضار، بازداشت و بازجویی شده و از سفر آنها نیز جلوگیری شده است. گزارش پیش رو مصادیق فشار بر زنان مدافع حقوق بشر در ایران را از ماه اردیبهشت 1387 مورد بررسی قرار می دهد.

1. اولین حکم اجرا شده زندان برای مدافع حقوق زنان، فصل جدیدی از فشار بر فعالان این عرصه

عالیه اقدام دوست (2) اولین فعال حقوق زنان در ایران است که دوره محکومیت زندان او تنها بدلیل فعالیتهايش برای حمایت از حقوق زن به اجرا در آمده است. در 22 خرداد 1385 عالیه اقدام دوست، 57 ساله، به همراه 70 نفر دیگر در تجمعی مسالمت آمیز در میدان هفت تیر تهران و در حمایت از حقوق زنان بازداشت شد. او حدود یک هفته را در زندان گذراند و پس از آن به اتهام اقدام علیه امنیت ملی از طریق شرکت در تجمع غیر قانونی و اخلاف در نظم عمومی محاکمه شد. (3) در دادگاه بدوی در شعبه 15 دادرسی امنیت دادگاه انقلاب، عالیه اقدام دوست به 3 سال و چهار ماه حبس تعزیری و 20 ضربه شلاق محکوم شد. دادگاه تجدید نظر پس از کاستن 4 ماه حبس و 20 ضربه شلاق، حکم سه سال زندان وی را تأیید کرد.

روز 13 بهمن 1387 عالیه اقدام دوست تحت الحفظ به اداره اجرای احکام دادگاه انقلاب منتقل شده و دوره محکومیتش رسماً آغاز شد. (4) طبق نظر نسیم غنوی، وکیل مدافع او، حضور عالیه در تجمع آرام میدان هفت تیر بر اساس قانون اساسی، که تجمعات عمومی را مجاز می داند، عملی قانونی محسوب می شود. غنوی همچنین اشاره می کند که عالیه در دهه شصت زندانی سیاسی بوده و دادگاه این پیشینه را در هنگام صدور حکم علیه وی مد نظر داشته است. به گفته این وکیل مدافع تنها راه قانونی در پرونده عالیه تقاضای رسیدگی مجدد پرونده از رئیس قوه

قضایه بر اساس ماده 18 قانون تشکیل دادگاه های عمومی و انقلاب است.(5)

پیشتر فعالان دیگری با اتهامات مشابهی تبرئه شده اند(6) که این نکته نشان دهنده ناهمخوانی در احکام صادر شده در دادگاههاست.

در 22 خرداد 1385 نزدیک به 70 نفر از تجمع کنندگان در میدان هفت تیر تهران بازداشت شدند. به غیر از عالیه اقدام دوست، 13 نفر دیگر نیز در رابطه با این تجمع متهم و مجرم شناخته شدند، این افراد عبارتند از: دلارام علی، بهاره هدایت، نسیم سلطان بیگی، معصومه ضیا، مریم ضیا، بهمن احمدی عمویی، آزاده فرقانی، علی اکبر موسوی خوئینی ها، پروین اردلان، نوشین احمدی خراسانی، سوسن طهماسبی، فریبا داوودی مهاجر و شهلا انتصاری. بسیاری دیگر از اتهامات وارده تبرئه شدند.

پرونده دلارام علی، که در تجمع 22 خرداد دستگیر شده بود، مراحل شبیه به پرونده عالیه اقدام دوست را پیموده، اما حکم وی هرگز اجرا نشده است. در دادگاه بدوی دلارام علی به اتهامات اقدام علیه امنیت ملی از طریق شرکت در تجمع غیرقانونی، تبلیغ علیه نظام و اخلاف در نظم عمومی مواجه شده و مجرم شناخته شد. دادگاه او را به دو سال و 10 ماه حبس تعزیری و 10 ضربه شلاق محکوم کرد که این حکم در دادگاه تجدید نظر به 2 سال و 6 ماه حبس کاهش یافت. دادگاه تجدید نظر دلارام علی را از اتهام اخلاف در نظم عمومی تبرئه کرده اما دو اتهام دیگر وی را تأیید نمود. در پی ارسال نامه اعتراض به ریاست قوه قضائیه، اجرای این حکم در مرحله تجدید نظر متوقف شد. حکم نهایی پس از رسیدگی مجدد قضایی اعلام می شود. در پی انجام رسیدگی قضایی در شعبه 6 دادگاه استیناف تهران به تاریخ 25 آبان 1387، اتهامات دلارام علی از میان سه اتهام اولیه تنها به اخلاف در نظم عمومی کاهش یافته و او به چهار ماه حبس تعزیری و 10 ضربه شلاق قابل خرید محکوم شد. او بار دیگر به استناد به اینکه قبلا از این اتهام تبرئه شده بود، به این حکم اعتراض نمود. در پاسخ به این اعتراض دادگاه عمومی تهران اجرای حکم اخیر را تا رسیدگی مجدد قضایی معوق اعلام کرده است.(7)

احکام برخی دیگر از افراد این پرونده مورد تجدید نظر قرار گرفت و احکام جدید آنها توسط دادگاه تجدید نظر صادر شد، در حالیکه بقیه همچنان در انتظار نتیجه دادگاه تجدید نظر بسر می برند. بهاره هدایت(8)؛ دانشجو و از فعالان حقوق زن، در دادگاه بدوی به دو سال حبس تعلیقی به مدت 5 سال محکوم شد که این حکم توسط دادگاه تجدید نظر تأیید شد(9). معصومه ضیاء توسط شعبه 28 دادگاه انقلاب تهران به یکسال زندان تعزیری، و توسط شعبه 1060 دادگاه عمومی تهران به سه میلیون ریال جریمه نقدی بجای شلاق وزندان محکوم شد(10). رای بدوی زندان معصومه ضیاء در دادگاه تجدید نظر به یکسال حبس تعلیقی بمدت سه سال تبدیل شد و جریمه نقدی نیز به دو میلیون ریال کاهش داده شد. همچنین مقرر شده است که معصومه ضیاء به مدت سه سال، هر چهار ماه یکبار خودش را باید به اداره پلیس محلی معرفی کند(11). بهمن احمدی امویی؛ روزنامه نگاری که در تجمع حضور داشت، در دادگاه بدوی به 6 ماه زندان تعلیقی محکوم شد که این حکم به تأیید دادگاه تجدید نظر هم رسید(12). آزاده فرقانی؛ همانگونه که در گزارش قبلی در مورد فعالان حقوق زن نوشته شد(13) در دادگاه بدوی به دو سال حبس تعلیقی محکوم شده بود که حکم او به دو میلیون ریال جریمه نقدی در دادگاه تجدید نظر تبدیل شد. وضعیت دادگاه های تجدید نظر و احکام صادره توسط این دادگاه ها در مورد بقیه افرادی که برای آنها پرونده تشکیل شده است، نامشخص است.

ناهمخوانی‌ها و تفاوت‌های موجود در شیوه برخورد دادگاه با این دو پرونده، دلایلی و عالیله اقدام دوست، موجب نگرانی‌های عمیق شده است و نشان می‌دهد که دادگاه رویه یکسانی در بررسی و ارزیابی پرونده‌های مشابه ندارد. به علاوه وکلای مدافع اقدام دوست اعلام کرده‌اند که هرگز بطور رسمی حکم نهایی وی را دریافت نکرده‌اند و این مانع از ارائه دادخواست به دادگاه و درخواست رسیدگی مجدد قضایی از طرف آنان شده است. (14)

2. حملات رو به افزایش علیه شیرین عبادی برنده نوبل و مدافع حقوق بشر

شیرین عبادی در طول سالهای گذشته بارها تحت مورد حمله و افتراهای رسانه‌های محافظه کار قرار گرفته است. در آذر ماه این آزار و اذیتها شکل تازه تر و خشن تری یافتند و شیرین عبادی را به همراه کانون مدافعان حقوق بشر، سازمانی غیر دولتی که توسط وی اداره می‌شود، هدف قرار دادند که منجر به پلمب کانون شد. هم شیرین عبادی و هم گروه وکلای کانون مدافعان بطور داوطلبانه وکالت متهمان جرائم سیاسی را بر عهده می‌گیرند. بسیاری از فعالان حقوق زنان که با اتهامات امنیتی محکوم شده‌اند، موکلان شیرین عبادی و وکلای کانون مدافعان حقوق بشر هستند. اعمال چنین فشارهایی بر عبادی و کانون مدافعان نشان از وخیم تر شدن وضعیت حقوق بشر در ایران دارد.

اگر شیرین عبادی، یا توجه به موقعیت و شناخت بین المللی اش، در مقابل این قبیل فشارها مصونیتی ندارد، پس سایر زنان مدافع حقوق بشر بیشتر با خطر آزار و اذیت و سرکوب مواجهند. به علاوه سختگیری‌ها بر شیرین عبادی نوعی علامت به سایر مدافعان حقوق بشر در آستانه انتخابات است و اعمال فشار به منظور خاموش کردن صدای انتقاد آنها محسوب می‌شود.

- **پلمب دفتر کانون مدافعان حقوق بشر:** روز یکشنبه 1 دی 1387 ماموران امنیتی، پلیس و نیروهای لباس شخصی به دفتر کانون مدافعان حقوق بشر، سازمانی غیر دولتی که توسط شیرین عبادی برنده جایزه صلح نوبل اداره می‌شود، هجوم برده و از برگزاری مراسم به تاخیر افتاده بزرگداشت شصتمین سالگرد اعلامیه جهانی حقوق بشر جلوگیری کرده و دفتر کانون مدافعان حقوق بشر را پلمب کردند. به گفته حاضران در محل این هجوم به دفتر کانون با خشونت‌های فیزیکی و کلامی همراه بوده است. (15) این کانون مهمترین سازمان حقوق بشری در ایران است که بصورت داوطلبانه به متهمان جرائم سیاسی خدمات حقوقی ارائه کرده، از خانواده‌های فعالان سیاسی حمایت کرده و گزارشهای منظمی درباره وضعیت حقوق بشر در ایران ارائه می‌داده است. (16) پلمب دفتر کانون مدافعان حقوق بشر خبر از تغییر رفتار نیروهای امنیتی دارد و نشان می‌دهد که نه تنها هر نوع مخالفت فعالان سیاسی و اجتماعی بلکه هر نوع دفاع و حمایت از آنان، ولو در چارچوب قانون در دادگاه، از سوی مسئولان قابل تحمل نیست.

- **هجوم به دفتر وکالت شیرین عبادی:** در 9 دی 1387 دفتر وکالت شیرین عبادی مورد تفتیش مامورانی که خود را بازرسان مالیاتی خواندند، قرار گرفت. کامپیوترهای موجود در این دفتر ضبط شد و نگران کننده تر اینکه پرونده‌های موکلان خانم عبادی، شامل اطلاعات مربوط به متهمان جرائم سیاسی نیز توسط این ماموران مصادره شد. (17)

- **یورش جمعی به منزل شیرین عبادی:** در 12 دی 1387 جمعی حدود 150 نفره در مقابل منزل شیرین عبادی تجمع کرده و شعارهایی مانند "اسرائیل جنایت می کند، عبادی حمایت می کند" علیه وی سر دادند. آنها بر دیوارهای بیرونی خانه شیرین عبادی شعار نوشتند، تابلوی وکالت او را پایین کشیده و لگدمال کردند. (18) با اینکه پلیس در محل حاضر بود اما هیچ اقدامی برای متوقف کردن این اعمال و متفرق ساختن جمعیت انجام نداد. (19)
- **دستگیری ژینوس سبحانی، منشی کانون مدافعان حقوق بشر:** در روز 25 دی 1387 ژینوس سبحانی، که به عنوان منشی در کانون مدافعان حقوق بشر و کانون حمایت از قربانیان مین، سازمانی غیر دولتی که توسط شیرین عبادی اداره می شد، مشغول به کار بود دستگیر شد. ماموران امنیتی ساعت 6 صبح به خانه او رفته و پیش از بازداشت وی وسایل شخصی او را ضبط کردند. (20) هیچ دلیلی برای بازداشت خانم سبحانی، که مذهب بهایی دارد، ارائه نشده است. بهائیان در ایران در ماههای اخیر به شدت مورد حمله قرار گرفته و بسیاری از آنان بازداشت شده اند. خانم عبادی وکالت تعدادی از آنان را بر عهده دارد و به همین دلیل بارها مورد آزار رسانه های محافظه کار قرار گرفته است. سبحانی در 21 اسفند 1387 با سپردن وثیقه 7 میلیارد ریال تا تاریخ محاکمه آزاد شد.

3. فشار بر فعالان کمپین یک میلیون امضا همچنان ادامه دارد

کمپین یک میلیون امضا حرکتی خودجوش است که به منظور افزایش آگاهی عمومی نسبت به تاثیر قوانین تبعیض آمیز بر جامعه و جمع آوری امضا در حمایت از دادخواستی خطاب به مجلس ایران برای اصلاح این قوانین فعالیت می کند. اعضای این کمپین از زمان آغاز به کار آن در مرداد 1385 و علیرغم شیوه مسالمت آمیز و مدنی کار خود، بارها تحت فشار قرار گرفته اند، احضار، بازجویی، دستگیر و محاکمه شده اند، جلسات آنها توسط پلیس منحل شده، خانه هایشان مورد تفتیش قرار گرفته و وسایل شخصیشان ضبط شده و از سفر برخی از آنان نیز ممانعت به عمل آمده است. این گزارش به برخی از این فشارها از ماه خرداد 1387، زمان آخرین گزارش در مورد زنان مدافع حقوق بشر، می پردازد. (21)

دستگیری اعضای کمپین

- **نفیسه آزاد، بیگرد ابراهیمی و شاهین ابراهیمی:** در روز 11 بهمن 1387 این سه عضو کمپین یک میلیون امضا در کوههای توچال در شمال تهران و حین جمع آوری امضا برای بیانیه کمپین، که خواستار اصلاح قوانین تبعیض آمیز علیه زنان است، دستگیر شدند. بیگرد ابراهیمی و شاهین ابراهیمی پس از یک روز با قرار کفالت 200 میلیون ریالی آزاد شدند. (22) اما بازداشت نفیسه آزاد، که در بازداشتگاه وزرا تحت بازجویی قرار داشت، شش روز و تا 17 بهمن 1387 ادامه یافت. در جریان این بازداشت، ماموران خانه نفیسه آزاد، که با دو عضو دیگر کمپین آیدا سعادت و الناز انصاری مشترک است، را مورد تفتیش قرار دادند. این تفتیش منزل به خشونت کشیده و نیروهای امنیتی الناز انصاری و همسر نفیسه آزاد را، که همراه پلیس به خانه همسرش در تهران آمده بود، مورد ضرب و شتم قرار دادند. (نفیسه آزاد در تهران به زندگی و تحصیل مشغول است). ماموران در طول تفتیش منزل و ضرب و شتم به دستان وحید ملکی، همسر نفیسه آزاد، دستبند زدند. نفیسه با قرار کفالت 500 میلیون ریالی آزاد شد. در طول این شش روز

او در بازداشتگاه وزرا، که بازداشتگاهی موقت بوده و از شرایط بد بهداشتی نیز برخوردار است (23)، مورد بازجویی قرار گرفت. نفیسه آزاد به اقدام علیه امنیت ملی از طریق تبلیغ علیه نظام محکوم شده است. (24)

- عشا مومنی: عشا مومنی دانشجوی دانشگاه ایالتی نورتریج کالیفرنیا و عضو کمپین یک میلیون امضا در کالیفرنیا روز 24 مهر 1387 هنگام دیدار از ایران دستگیر شد. در طول اقامت در ایران عشا برای پایان نامه دانشگاهی اش گفتگوهایی تصویری با برخی از اعضای کمپین تهیه کرده بود. او پس از دستگیری به بند 209 زندان اوین که زیر نظر وزارت اطلاعات قرار دارد، منتقل شد. عشا مومنی 20 آبان 1387 از زندان آزاد شد. (25) حسن حداد، معاون امنیت دادسرای عمومی و انقلاب تهران، اتهام عشا مومنی را "تبلیغ علیه نظام" عنوان کرده است. (26) او با سپردن وثیقه 2000 میلیون ریالی به شکل سند مالکیت خانه پدرش آزاد شد. با وجود ادعاهای علیرضا جمشیدی، سخنگوی قوه قضائیه، از سفر عشا جلوگیری شده و او هنوز قادر به بازگشت به آمریکا و ادامه تحصیلاتش نیست. (27) دستگیری عشا نه تنها باعث ادامه فشار بر فعالان جنبش زنان، به ویژه اعضای کمپین یک میلیون امضا شده بلکه فضایی از تهدید و ارباب علیه فعالان دو ملیتی، بخصوص آمریکائیان ایرانی تبار با عنوان واسطه گران برقراری ارتباط و تماس میان فعالان داخلی و غرب بوجود آورده است. این فشارها بر فعالان دو ملیتی با دستگیری ایرانی-آمریکایی های سرشناسی از جمله هاله اسفندیاری و کیان تاجبخش در فروردین 1386 تشدید شد.

فشار بر اقلیتهای قومی فعال در حقوق زنان

- هانا عبدی: هانا عبدی که در 15 آبان 1385 دستگیر شده بود روز 8 اسفند 1387 از زندان آزاد شد. هانا عبدی در شهر سنندج استان کردستان دستگیر شده و در آغاز به 5 سال حبس در تبعید در یکی از نقاط مرزی استان آذربایجان غربی محکوم شده بود. این حکم در دادگاه تجدید نظر به 18 ماه کاهش یافت. هانا عبدی پس از پایان دوران محکومیتش از زندان آزاد شد. (28) احکام زندان در تبعید تا کنون برای فعالان اقلیتهای قومی و فعالان حقوق زنان از اقلیتهای قومی مانند زینب بایزیدی و هانا عبدی به اجرا گذارده شده است. این احکام به منظور سخت گیری بیشتر بر این فعالان و خانواده های آنان و کاهش حمایتهایی که ممکن است از اجتماع بومیشان دریافت کنند، اعمال می شود. هانا عبدی در طول مدت محکومیتش چندین ماه را در سلول انفرادی گذراند و بارها به زندانهای مختلف که بعضی از آنها امکاناتی برای زندانیان سیاسی نداشتند منتقل شد. او در پایان این دوران به زندان مشکین شهر منتقل شده بود. (29) او در کنار این پرونده، پرونده دیگری نیز برای شرکت در اعتصاب غذا در زندان دارد. فاطمه گفتاری، یکی دیگر فعالان حقوق کرد به دلیل همین اتهام به یکسال حبس محکوم شده است. (30)

- زینب بایزیدی: زینب بایزیدی فعال حقوق زنان، عضو سازمان حقوق بشر کردستان و عضو کمپین یک میلیون امضا در 19 تیر 1387 در شهر مهاباد استان کردستان و پس از احضار به اداره اطلاعات محل دستگیر شد. بایزیدی در دادگاهی پشت درهای بسته و بدون دسترسی به وکیل مدافع به اتهام "اقدام علیه امنیت ملی"، "حمایت سازمانهای سیاسی کردستان"، "تبلیغ علیه نظام"، "مصاحبه با رسانه های بیگانه" و "عضویت در یک سازمان غیر قانونی" محاکمه شد. او به چهار سال حبس در تبعید در زندان

شهر زنجان محکوم شد. روند تجدید نظر در حکم وی که تنها دو روز به طول انجامید، به شکلی غیر معمول عجولانه و با بی انضباطی های قانونی همراه بود. اگرچه وکیل مدافع خواهان بازرسی قضایی پرونده بایزیدی طبق ماده 18 قانون تشکیل دادگاه های عمومی و انقلاب شده است، وی هم اکنون در حال گذراندن دوره محکومیت خود در زندان زنجان است. (31) همچنین بایزیدی در پرونده دیگری به چهار ماه حبس تعلیقی محکوم شده بود و مطلع شده است که این حکم از سوی دادگاه به حکم تعزیری تبدیل یافته است. (32) در نتیجه کل دوران زندان وی به چهار سال و شش ماه افزایش یافته است. (33)

- روناک صفازاده: روناک صفازاده فعال حقوق زنان، عضو سازمان غیر دولتی آذر مهر و عضو کمپین یک میلیون امضا 18 مهر 1385 دستگیر شده و تا کنون در زندان سنندج استان کردستان به سر می برد. تا کنون هیچ حکمی علیه صفازاده صادر نشده است. (34) دادگاه بدوی وی در ماه اسفند 1386 تشکیل شد اما هیچ حکمی صادر نکرد. دادگاه دوم وی قرار بود شنبه 10 اسفند 1387 برگزار شود. (35) روناک صفازاده پرونده دیگری نیز برای خروج غیرقانونی از مرز و نگه داشتن تجهیزات ماهواره ای غیرمعمول دارد. او برای این پرونده به 9 ماه حبس محکوم شده است. (36)

تفتیش منزل

ماموران امنیتی بارها به منازل اعضای کمپین رفته و جلسات آنها را نیز منحل کرده اند. این فعالان حقوق زنان بارها از سوی ماموران امنیتی مورد تهدید قرار گرفته اند که از برگزاری جلسات در خانه هایشان جلوگیری کنند. اعضای کمپین یک میلیون امضا که به شکلی سازمان یافته از استفاده از اماکن عمومی مانند سالن کنفرانس یا دفتر کار منع شده اند، به اجبار جلسات خود را در خانه هایشان تشکیل می دهند. علاوه بر این خانه های بعضی از اعضای کمپین مورد تفتیش ماموران قرار گرفته و وسایل شخصی آنها نیز ضبط شده است.

- سوسن طهماسبی: در 5 آبان 1387 پنج مامور امنیتی به خانه سوسن طهماسبی، عضو کمپین یک میلیون امضا وارد شده، خانه وی را مورد تفتیش قرار داده و برخی وسایل شخصی از جمله دست نوشته ها، کاغذ ها و کامپیوتر لپ تاپ وی را با خود بردند. آنها با ارائه مدرک دادگاه وارد خانه طهماسبی شدند و با ارائه نامه وی را برای بازجویی به دادگاه احضار کردند. او به دفعات مورد بازجویی قرار گرفت که اولین جلسه آن 5 بیش از ساعت به طول انجامید. تفتیش خانه طهماسبی پس از آن انجام گرفت که وی در فرودگاه متوقف شد و از سفر او ممانعت به عمل آمد. (37)

- پرستو الله یاری: خانه پرستو الله یاری، عضو کمپین یک میلیون امضا، 27 مهر 1387 مورد تفتیش قرار گرفت و کامپیوتر لپ تاپ، سی دی ها، کتابها، آلبوم های عکس و وسایل مربوط به کمپین وی ضبط شد. دو مامور از پلیس امنیت گیشا به منظور تفتیش خانه و ضبط وسایل به خانه پرستو الله یاری، عضو کمیته داوطلبان کمپین یک میلیون امضا در تهران رفتند و درحالیکه او در محل کار خود بود درباره فعالیتش در زمینه حقوق زنان (از خانواده اش) سوال کردند. پرستو با تماس تلفنی مادرش به خانه بازگشت و احضارنامه ای مبنی بر حضور فوری در دادگاه دریافت کرد. ماموران او را به دادگاه انقلاب بردند و او در آنجا توسط قاضی سبحانی، بازپرس قضایی پرونده اش مورد بازجویی قرار گرفت. او به دلیل سفر کاری از پیش برنامه ریزی

شده اش، همان روز آزاد شد. روز جمعه 26 مهر پرستو الله یاری به همراه دیگر اعضای کمیته داوطلبان کمپین یک میلیون امضا به پارک لاله تهران رفته بود که در آنجا ماموران پلیس به سمت گروه آمده و از آنان خواسته بودند که پارک را ترک کنند. ماموران پیش از خروج آنها از پارک از پرستو و یکی دیگر از اعضای کمیته داوطلبان خواستند که کارت شناسایی خود را به پلیس تحویل دهند.

جلوگیری از سفر

بسیاری از فعالان جنبش زنان و بویژه از اعضای کمپین یک میلیون امضا برای خروج از کشور دچار مشکل شده و از سفر آنان ممانعت به عمل آمده است. این عمل بخشی از تلاش گسترده برای منزوی کردن مدافعان حقوق بشر در ایران از جامعه جهانی محسوب می شود.

- نسرين ستوده: در 20 آذر 1387 از سفر نسرين ستوده، وکیل و فعال حقوق زنان، که به قصد شرکت در مراسم اهدای جایزه اش در مرانو ایتالیا که قرار بود روز 22 آذر برگزار شود عازم سفر بود، جلوگیری شده و گذرنامه وی نیز توقیف شد (38). نسرين ستوده از طرف سازمان "حقوق بشر جهانی" برای دریافت جایزه بین المللی حقوق بشر انتخاب شده بود. ستوده توانست از مرحله بازرسی گذرنامه عبور کند که این به معنای آن است که وی از نظر قانونی ممنوع الخروج نبوده است. پس از گذشتن از بازرسی گذرنامه در فرودگاه بین المللی امام خمینی، نام ستوده از سیستم اطلاع رسانی اعلام شد. ماموران، که خود را نمایندگان نهاد ریاست جمهوری معرفی کردند، به نسرين ستوده اطلاع دادند باید سفر خود را متوقف کند. آنها همچنین با ارائه رسید گذرنامه وی را گرفته و احضارنامه ای هم از طرف دادگاه برای پیگیری ممنوع الخروجی اش به او ارائه دادند.

- سوسن طهماسبی: در 5 آبان 1387 سوسن طهماسبی، عضو کمپین یک میلیون امضا، در فرودگاه متوقف شده و از سفر او ممانعت بعمل آمد. شیوه برخورد با وی دقیقا شبیه مورد نسرين ستوده بود که نشان می دهد طهماسبی نیز پیش از متوقف شدن در فرودگاه بین المللی امام خمینی ممنوع الخروج نبوده است. پس از بازگشت از فرودگاه، 5 مامور به قصد تفتیش خانه ضبط اموال به خانه وی رفتند. در طول دو سال و نیم گذشته سه بار از سفر سوسن طهماسبی جلوگیری شده و بالاخره در بهمن 1387 ممنوعیت خروج وی لغو شد.

این رفتار با دیگر فعالان جنبش زنان نیز اعمال شده است؛ از جمله: پروین اردلان، در اسفند 1386 هنگام سفر به سوئد برای دریافت جایزه حقوق بشری اش، منصوره شجاعی و طلعت تقی نیا. به همین دلیل تعدادی از فعالان حقوق بشر شکایت نامه ای در اعتراض به ممانعت از سفر، علیه مسئولان ذیربط تنظیم کرده اند. (39)

جلسات دادگاه

- پروین اردلان، مریم حسین خواه، ناهید کشاورز، جلوه جواهری: در 13 شهریور 1387 چهار عضو کمپین یک میلیون امضا به شش ماه حبس تعزیری محکوم شدند. پروین اردلان، مریم حسین خواه، ناهید کشاورز، جلوه جواهری به اتهامات امنیتی در رابطه با فعالیتهایشان در در وب سایتهای تغییر برای برابری، وب سایت

رسمی کمپین و زنستان، وب سایت مرکز فرهنگی زنان محاکمه شدند. حکم شش ماه حبس تعزیری آنان از طرف شعبه سیزده دادگاه انقلاب و طبق ماده 500 قانون مجازاتهای اسلامی صادر شد. در ارتباط با همین اتهام مریم حسین خواه در ماه آبان 1386 دستگیر شده و 45 روز را در زندان گذراند و جلوه جواهری نیز ماه آذر همان سال دستگیر شده و 30 روز در زندان بود. شیرین عبادی و نسرين ستوده وکالت این چهار فعال حقوق زنان را به عهده گرفتند و بر این حکم تقاضای تجدید نظر کردند و دادگاه تجدید نظر آنان به صورت علنی و در 8 بهمن 1387 برگزار شد. این دادگاه هنوز حکمی صادر نکرده است. لازم به ذکر است که مسئولان دولتی به شکلی سازمان یافته دست به سانسور فعالان حقوق زنان می زنند.

احکام صادر شده برای این فعالین حقوق زنان در راستای استراتژی سانسور و به سکوت کشاندن صدای کسانی اعمال می شود که برای تحقق حقوق زنان تلاش کرده و از مدافعان حقوق بشر که تحت فشار و آزار قرار دارند، دفاع می کنند. در همین راستا چندین وب سایت مربوط به زنان فیلتر شده و از این میان سایتهای مربوط به کمپین نیز تحت فشار این موج سانسور قرار دارند. برای مثال سایت تغییر برای برابری تا کنون 19 بار (40) و سایت مدرسه فمینیستی 8 بار فیلتر شده اند. در 5 آذر 1387 طی یک سانسور گسترده 27 وب سایت و وبلاگ در داخل و خارج از ایران که مسائل مربوط به زنان را انعکاس می دادند توسط مسئولان فیلتر شدند، از جمله: تغییر برای برابری، وب سایت کمپین در همدان، آذربایجان، زاهدان، شیراز، مشهد، زابل، آمل، ایلام، کرمانشاه، رشت، اراک، کرج، کالیفرنیا، کویت، آلمان، قبرس، سوئد، سایت مدرسه فمینیستی، سایت شبکه همبستگی زنان، وبلاگ کمیته مردان کمپین، وبلاگ کارگروه ارث برابر و فتویلاگ کمپین (تصویر برابری) و وبلاگهای مرتبط با مسائل زنان مثل: پرنده خارزار، زنانه ها، حوا و کیبرد آزاد. (41) همچنین وب سایتهای کانون زنان ایرانی و میدان زنان نیز بارها فیلتر شده اند.

4. محدودیت در آزادی اجتماعات

- **دستگیری 9 فعال حقوق زنان در روز همبستگی زنان ایران:** در 22 خرداد 1387 نه نفر از فعالان حقوق زنان که قصد داشتند به مناسبت سالگرد روز همبستگی زنان ایران (22 خرداد، 12 ژوئن) سمیناری برپا کنند، پس از ورود پلیس و جلوگیری از برگزاری مراسم دستگیر شدند. این فعالان عبارت بودند از: ناهید میرحاج، آیدا سعادت، نفیسه آزاد، نسرين ستوده، جلوه جواهری، ژيلا بنی یعقوب، سارا لقمانی، فریده غائب و عالییه مطلب زاده. این زنان به بازداشتگاه وزرا انتقال یافته و پس از چند ساعت آزاد شدند. (42) پس از آن همه این فعالان از طرف دادگاه انقلاب به اخلال در نظم عمومی متهم شده و با قرار وثیقه و کفالت 500000 ریالی آزاد شدند. طبق بیانیه کمیته هماهنگی این سمینار "مقامات مسوول در تمام دو سال گذشته از دادن مجوز به فعالان جنبش زنان برای برگزاری تجمع مسالمت آمیز خودداری کرده اند و هرگونه تجمع محدود آنها را نیز مورد حمله و ضرب و شتم قرار داده اند و حتی در برخی از موارد مانع برگزاری هرگونه گردهمایی این فعالان در خانه های شخصی شان شده اند. ما متأسفیم که نیروهای امنیتی از برگزاری یک مراسم آن هم با حضور جمع محدود صد و پنجاه تا دویست نفره و در یک محیط سرپسته به وحشت می افتند و از برگزاری آن ممانعت می کنند". (43)
- **دوازده نفر از فعالان حقوق زن بخاطر تجمع بازداشت شدند:** دوازده نفر از فعالان حقوق زن در حالی

که با هم قرار داشتند که به دیدار نوروزی خانواده های زندانیان اجتماعی و سیاسی بروند، در خیابان سهروردی تهران در تاریخ ششم فروردین ماه 1388 بازداشت شدند. بازداشت شدگان عبارتند از: لیلا نظری، دلارام علی، خدیجه مقدم، فرخنده احتسابیان، محبوبه کرمی، بهارا بهروان، علی عبدی، امیر رشیدی، محمد شوراب، آرش نصیری اقبالی، ثریا یوسفی و شهلا فروزانفر. افراد بازداشت شده به کلانتری میدان نیلوفر منتقل و تعدادی نیز از آنجا به کلانتری خیابان گلبرگ فرستاده شدند. سپس همه بازداشت شدگان به زندان اوین منتقل شدند. این فعالان بازداشت شده به "تشویق اذهان عمومی، و "برهم زدن نظم عمومی" متهم شدند. برای آزادی موقت هر یک از آنها وثیقه 50 میلیون تومانی با کفالت کارمند دولت صادر شد که قید کفالت، تامین وثیقه را با مشکل مواجه کرد. محبوبه کرمی در 18 فروردین و خدیجه مقدم در 19 فروردین 1387 با سپردن وثیقه آزاد شدند.

5. نظارت شدید زنان مدافع حقوق بشر توسط دادگاه ها و وزارت اطلاعات و امنیت

محاکمه زنان مدافع حقوق بشر توسط دادگاه ها غالباً منجر به محدودیت های شدید می شود. در مورد بسیاری از فعالان، احکام آنها به شکلی است که جایجایی آزادانه آنها را با محدودیت مواجه می کند. وب سایت تغییر برای برابری در تاریخ 13 آبان ماه 1387 در گزارشی در مورد زنان مدافع حقوق بشر در باره زینب پیغمبرزاده نوشت: "شعبه 21 دادگاه تجدید نظر حکم صادره برای زینب پیغمبرزاده را تأیید کرد. پیغمبرزاده در تاریخ 13 اسفند ماه 1387 در مقابل دادگاه انقلاب در جریان یک اعتراض مسالمت جویانه در حمایت از 23 نفر از فعالان حقوق زن که قرار بود دادگاه آنها برگزار شود، به همراه 32 نفر دیگر از فعالان حقوق زن بازداشت شد. دادگاه تجدید نظر زینب حکم یکسال حبس تعلیقی به مدت سه سال را تأیید کرد. زینب پیغمبرزاده، در طول این سه سال باید هر 4 ماه یکبار خود را به وزارت اطلاعات و امنیت معرفی کند. اگر زینب جرمی در طول این سه سال مرتکب شود، حکم یک سال حبس او قعطی و اجرا می شود". (44)

مسئله غیر معمول و نگران کننده در مورد حکم زینب پیغمبرزاده شدت نظارت دادگاه است که وی را ملزم کرده که در طول سه سال هر 4 ماه یکبار خود را به وزارت اطلاعات و امنیت معرفی کند. قبل از این هم حکم الزام آور مشابهی برای امیر یعقوبعلی؛ عضو کمپین یک میلیون امضا که در جریان جمع آوری امضا در حمایت از بیانیه کمپین بازداشت شده بود، صادر شده بود. دادگاه تجدید نظر یعقوبعلی را به یکسال حبس تعلیقی به مدت 4 سال محکوم کرد. طبق این حکم، وی ملزم شده بود که خود را هر 4 ماه یکبار به اداره اطلاعات و امنیت معرفی کند. (45) معصومه ضیاء؛ از فعالان حقوق زن نیز به یکسال حبس تعلیقی به مدت سه سال محکوم و ملزم شد که در طول این سه سال هر 4 ماه یکبار خود را به اداره اطلاعات و امنیت معرفی کند. (46)

علیرغم اینکه 12 نفر از 32 نفر از فعالان بازداشت شده به همراه زینب یعقوب زاده تبرئه شدند، حکم زینب تأیید شد. (47) پنج فعال حقوق زن بازداشت شده به همراه زینب؛ ناهید جعفری، پروین اردلان، رضوان مقدم، مینو مرتاضی و نسرين افضلی احکام خود را دریافت کرده اند. دادگاه تجدید نظر ناهید جعفری را تبرئه کرد (48) در حالی که حکم 6 ماه حبس تعلیقی و 10 ضربه شلاق که تعلیق شده در مورد رضوان مقدم (49)، مینو مرتاضی (50) و نسرين افضلی تأیید شد. حکم دادگاه تجدید نظر پروین اردلان را به یک سال حبس تعلیقی برای سه سال محکوم کرد. (52)

الزام زنان مدافع حقوق بشر در معرفی خود، باعث نظارت شدید بر این فعالان حقوق بشر و محدودیت امکان جایجایی آنها می شود. علاوه بر اینها، این الزام با تحمیل ترس بر فعالان، باعث غیر فعال شدن آنها در حوزه

حقوق زن نیز می شود.

زیرنویسها

- (1) محرومیت از حقوق برابری، سرکوب منظم جنبش حقوق زن در ایران، 16 اردیبهشت 1387، کمپین بین المللی حقوق بشر در ایران، <http://www.iranhumanrights.org/farsi/report1>
- (2) سه سال زندان عالیه اقدام دوست آغاز شد، 12 بهمن 1387، تغییر برای برابری، <http://www.campaignforequality.info/english/spip.php?article455>
- (3) امید به اعمال ماده هجده داریم: گفتگو با وکیل عالیه اقدام دوست، 30 بهمن 1387، روز آنلاین http://www.roozonline.com/archives/2009/02/post_11643.php
- (4) عالیه اقدام دوست، یکی از حاضران در تجمع 22 خرداد 1385، تحت الحفظ به شعبه اجرای احکام منتقل شد، 13 بهمن 1387، مدرسه فمینیستی، <http://femschool.info/spip.php?article2056>
- (5) امید به اعمال ماده هجده داریم: گفتگو با وکیل عالیه اقدام دوست، 30 بهمن 1387، روز آنلاین http://www.roozonline.com/archives/2009/02/post_11643.php
- (6) همانجا
- (7) وکیل دلآرام علی خبر داد: دستور توقف اجرای حکم موکلم صادر شد، 19 آبان 1387، تغییر برای برابری، <http://www.campaignforequality.info/spip.php?article1325>
- (8) تأیید حکم دو سال حبس تعلیقی برای بهاره هدایت عضو شورای مرکزی دفتر تحکیم، ادوار نیوز، به نقل از بالاترین، <http://balatarin.com/permlink/2007/10/9/1148359>
- (9) حبس های تعلیقی برای مدت مشخصی تایین میشوند و اگر شخص محکوم در طی این مدت به جرم دیگری محکوم شود، حبس تعلیقی هم به اجرا گذاشته میشود. از آنجایی که فعالان حقوق بشر معمولاً بدلیل فعالیتهايشان محاکمه میشوند، حبسهای تعلیقی برای منفعل کردن آنها صادر میشود.
- (10) معصومه ضیا به خاطر حضور در تجمع 22 خرداد به یکسال حبس تعلیقی و جریمه نقدی محکوم شد، 17 آبان 1387، کانون زنان ایرانی، <http://www.irwomen.info/spip.php?article6429>
- (11) همانجا
- (12) شش ماه حبس برای بهمن احمدی امویی، روزنامه نگار تایید شد، 12 اسفند 1386، کانون زنان ایرانی، <http://www.irwomen.info/spip.php?article5348>
- (13) محرومیت از حقوق برابری، سرکوب منظم جنبش حقوق زن در ایران، 16 اردیبهشت 1387، کمپین بین المللی حقوق بشر در ایران، <http://www.iranhumanrights.org/farsi/report1>
- (14) حبس فعالان زن، حبس جنبش زنان نیست، 13 اسفند 1387، کانون زنان ایرانی <http://www.irwomen.info/spip.php?article7019>
- (15) پلمب دفتر کانون مدافعان حقوق بشر و جلوگیری از برگزاری مراسم بزرگداشت روز جهانی حقوق بشر، تغییر برای برابری، 1 دی 1387، <http://www.campaignforequality.info/spip.php?article3363>
- (16) اطلاعیه شماره یک روابط عمومی کانون مدافعان حقوق بشر: دفتر کانون مدافعان حقوق بشر در ایران پلمب شد، کمپین حمایت از کانون مدافعان حقوق بشر، 1 دی 1387، <http://support-dhrc.com/spip.php?article1>
- (17) یورش به دفتر وکالت شیرین عبادی، کمپین حمایت از کانون مدافعان حقوق بشر، 9 دی 1387، <http://support-dhrc.com/spip.php?article20>
- (18) حمله به منزل شیرین عبادی، کمپین حمایت از کانون مدافعان حقوق بشر، 12 دی 1387، <http://support->

dhrc.com/spip.php?article18

(19) حمله به تجمع همدردی با غزه، روزآنلاین، 23 دی 1387، http://www.roozonline.com/archives/2009/01/post_10987.php

(20) ژینوس سبحانی، منشی سابق کانون مدافعان حقوق بشر بازداشت شد، کمپین حمایت از کانون مدافعان حقوق بشر، 26 دی 1387، <http://support-dhrc.com/spip.php?article57>

(21) محرومیت از حقوق برابری، سرکوب منظم جنبش حقوق زن در ایران، 16 اردیبهشت 1387، کمپین بین المللی حقوق بشر در ایران، <http://www.iranhumanrights.org/farsi/report1>

(22) مصاحبه با فعال حقوق زن و عضو کمپین یک ملیون امضا

(23) فرصت زیستن با زنانی که دیده نمی شوند، مصاحبه با الناز انصاری، تغییر برای برابری، 27 بهمن 1387، <http://www.campaignforequality.info/spip.php?article3641>

(24) نفیسه آزاد عضو کمپین یک میلیون امضا آزاد شد، تغییر برای برابری، 16 بهمن 1387، <http://www.campaignforequality.info/spip.php?article3594>

(25) عشا مومنی با قرار وثیقه آزاد شد، وبلاگ برای آزادی عشا، 20 آذر 1387، <http://www.for-asha.blogspot.com>

(26) همانجا

(27) عشا مومنی ممنوع الخروج شد، وبلاگ برای آزادی عشا، 24 دی 1387، <http://www.for-asha.blogspot.com>

(28) هانا عبدی از زندان آزاد شد، مدرسه فمینیستی، 8 اسفند 1387، <http://www.feministschool.com/spip.php?article2179>

(29) محمد شریف پس از دیدار با موکل خود هانا عبدی: پس از یک سال و نیم حبس و انتقال های مداوم می توان حدس زد هانا در چه وضعیتی است، تغییر برای برابری، 9 اسفند 1387، <http://www.4equality.info/spip.php?article3707>

(30) همانجا

(31) زینب بایزیدی را تبرئه کنید، بیانیه 2000 فعال اجتماعی، 24 دی 1387، روز آنلاین، http://www.roozonline.com/archives/2009/01/post_11003.php

(32) تبدیل حکم حبس تعلیقی زینب بایزیدی به حبس تعزیری، سازمان حقوق بشر کردستان، 12 فروردین 1387، <http://insannorg.accounts.combell.net/article.aspx?fld=Scout&id=124>

(33) همانجا

(34) هانا عبدی از زندان آزاد شد، مدرسه فمینیستی، 8 اسفند 1387، <http://www.feministschool.com/spip.php?article2179>

(35) همانجا

(36) مروری بر احکام بازجویی ها و زندانی شدن فعالان حقوق زنان، 21 مهر 1387، تغییر برای برابری، <http://www.campaignforequality.info/english/spip.php?article370>

(37) سوسن طهماسبی: ممنوع الخروج نبودم، 5 آبان 1387، رادیو زمانه / http://zamaaneh.com/special/2008/10/post_671.html

(38) نسرین ستوده هنگام عزیمت به ایتالیا برای دریافت جایزه بین المللی حقوق بشر ممنوع الخروج شد، مدرسه فمینیستی، 20 آذر 1387، <http://www.feministschool.com/spip.php?article1811>

(39) هیچ روال قانونی درباره پرونده ممنوع الخروج ها رعایت نشده است، مصاحبه با نسیم غنوی، مدرسه فمینیستی، 11 اسفند 1387، <http://femschool.info/spip.php?article2189>

(40) سایت کمپین برای نوزدهمین بار فیلتر شد، 20 دی 1387، تغییر برای برابری، <http://www.campaignforequality.info/english/spip.php?article439>

- (41) دفاع از حقوق زنان ممنوع است، 5 آذر 1387، تغییر برای برابری <http://www.campaignforequality.info/english/spip.php?article399>
- (42) احکام فعالان حقوق زنان دو ماه پس از دستگیری آنها صادر شد، 23 آگوست 2008، <http://www.iranianuk.com/article.php?id=31070>
- (43) بیانیه روابط عمومی کمیته هماهنگی سمینار روز همبستگی زنان ایران، ارسال شده توسط ایمیل و منتشر شده در سایت تغییر برای برابری <http://www.campaignforequality.info/english/spip.php?article291>
- (44) زینب پیغمبرزاده در مرحله تجدیدنظر محکوم شد، 13 آبان 1387، تغییر برای برابری، <http://www.campaignforequality.info/english/spip.php?article386>
- (45) حکم دادگاه تجدیدنظر امیرعقوبعلی شامل کنترل شدید متهم است، 11 شهریور 1387، <http://www.campaignforequality.info/english/spip.php?article338>
- (46) معصومه ضیا به خاطر حضور در تجمع 22 خرداد به یکسال حبس تعلیقی و جریمه نقدی محکوم شد، 17 آبان 1387، <http://www.irwomen.info/spip.php?article6429>
- (47) محرومیت از حقوق برابری، سرکوب منظم جنبش حقوق زن در ایران، 16 اردیبهشت 1387، کمپین بین المللی حقوق بشر در ایران، <http://www.iranhumanrights.org/farsi/report1>
- (48) مصاحبه با فعال حقوق زن
- (49) محکومیت رضوان مقدم در دادگاه تجدیدنظر تایید شد، تغییر برای برابری، <http://www.campaignforequality.info/english/spip.php?article389>
- (50) احکام حبس و شلاق تعلیقی مینو مرتاضی لنگرودی و معصومه ضیا قطعی شد، 25 شهریور 1387، میدان زنان، <http://www.meydaan.net/news.aspx?nid=2416>
- (51) مصاحبه با فعال حقوق زن
- (52) مصاحبه با فعال حقوق زن